

บทที่ 4

ระบอบเผด็จการ

ระบอบเผด็จการเป็นระบอบการปกครองที่ตรงข้ามกับระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือจะให้ความสำคัญกับหลักอำนาจนิยม ผู้ใช้อำนาจหรือผู้นำซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยและไม่คำนึงถึงเสรีภาพของประชาชนมากนัก ระบอบเผด็จการนี้มีมาแต่ยุคโบราณ และได้พัฒนารูปแบบออกไปในแต่ละยุค แต่ละสถานการณ์ของการปกครอง แต่สาระแก่นสารยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

ความหมายของเผด็จการ แนวความคิดในเรื่องการเผด็จการทางการเมืองนั้น ส่วนใหญ่เรามักจะมองกันว่าเริ่มจากข้อเขียนและแนวปฏิบัติของเบนิตโต มุสโสลินี ผู้นำของอิตาลี และอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผู้นำของเยอรมนีในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ความจริงแล้วเผด็จการใช้มาแต่โบราณกาลแล้ว เพื่อให้เข้าใจความหมายของเผด็จการได้อย่างกระจ่างชัดยิ่งขึ้น ในที่นี้เราอาจแบ่งความหมายของเผด็จการได้เป็น 3 ฐานะด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. **เผด็จการในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมือง** แนวความคิดนี้เชื่อว่ารัฐเป็นเสมือนพระเจ้าที่เปรียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมความดี ความถูกต้อง และความยุติธรรม รัฐจะเป็นผู้ถ่ายทอดเอาความดีงามเหล่านี้ให้กับประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐ ยอมตนให้กับรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข ประชาชนจึงอยู่ในฐานะเครื่องมือที่จะสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับรัฐ สำหรับผู้ที่เป็นตัวแทนของรัฐในการออกคำสั่งให้ประชาชนปฏิบัติตามก็คือ ผู้นำซึ่งอาจมีผู้นำที่มีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดอยู่เพียงผู้เดียว หรืออาจอยู่ในรูปของกลุ่มผู้นำก็ได้ อุดมการณ์เผด็จการนั้นอ้างว่าผู้นำเป็นผู้ที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ สามารถล่วงรู้เจตนาารมณ์ของประชาชนได้อย่างถูกต้อง การกระทำใด ๆ ของผู้นำจึงเป็นการ กระทำไปตามเจตนาารมณ์ของประชาชน ผู้นำจึงอยู่ในฐานะที่ทำอะไรก็ไม่ผิด ฉะนั้นการที่มีผู้ขัดขวางหรือไม่เห็นด้วยกับผู้นำจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ที่หวังจะทำลายชาติและประชาชน

2. **เผด็จการในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครอง** การปกครองแบบเผด็จการนั้นโดยทั่วไปหมายถึงระบอบรวมอำนาจของผู้ปกครองที่ต้องการอำนาจและสามารถยึด

อำนาจรัฐไว้ได้ ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการรุนแรง เช่น การทำรัฐประหาร ผู้นำเผด็จการเหล่านี้ จะพยายามใช้วิธีการทุกอย่างเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจ และขยายอำนาจให้เพิ่มมากขึ้น อาจมีการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ในระหว่างผู้ใกล้ชิดหรือญาติมิตร กุมกองกำลังทั้ง ทางทหารและตำรวจ และใช้กองกำลังเหล่านี้ข่มขู่ สร้างความสะพึงกลัวให้เกิดขึ้นกับผู้ที่คิดจะ ต่อต้าน มีการออกกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะใน ประเด็นเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

3. เผด็จการในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายถึงแนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนถึงแนวปฏิบัติของคนในสังคมใด ๆ ซึ่งอาจเป็นสังคมประชาธิปไตยก็ได้ พวกนี้ เชื่อว่าคนเราเกิดมาแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในทุกด้าน ผู้ที่ต่อยกว่าจำเป็นต้องเชื่อฟังและ ปฏิบัติตามผู้ที่เหนือกว่า ทั้งนี้เพื่อที่จะให้สังคมสามารถที่จะอยู่รอดปลอดภัยและก้าวหน้าไป อย่างเป็นเอกภาพ พวกนี้จะพยายามไม่ให้ความขัดแย้งขึ้นในสังคม และจะนิยมใช้อำนาจใน การกำจัดข้อขัดแย้ง ซึ่งถือเสมือนตัวบ่อนทำลายเสถียรภาพของสังคมมากกว่าที่จะใช้วิธีการ ประนีประนอมกัน เราอาจจะสรุปวิถีชีวิตแบบเผด็จการหรือลักษณะบุคลิกภาพเผด็จการที่ ปรากฏอยู่ในบุคคลได้ดังต่อไปนี้

3.1 ยอมรับค่านิยม ความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมขณะนั้นโดยปราศจากการ ไตร่ตรองไม่มีการคำนึงถึงเหตุผล ทั้งนี้เพราะต้องการให้สังคมยอมรับ จึงไม่คิดที่จะคัดค้าน หรือโต้แย้ง

3.2 ยอมก้มหัวให้กับผู้มีอำนาจโดยไม่คำนึงว่าจะได้อำนาจมาโดยวิธีการที่ ชอบธรรม หรือถูกต้องเป็นที่ยอมรับกันหรือไม่

3.3 นิยมใช้อำนาจเมื่ออยู่ในฐานะที่จะกระทำได้ มักจะเคร่งครัดในกฎเกณฑ์ จนเกินไป เอาแต่ใจตัวเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3.4 มักจะถูกเหยียดหยามผู้ที่มีจิตใจอ่อนไหว เช่น นักวิชาการ และศิลปิน

3.5 เชื่อถือโซกลาง ผังใจอยู่กับอุปทานหรืออคติต่าง ๆ

3.6 ขาดความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มักจะมองโลกในแง่ร้าย มีแต่ ความหลอกลวง ไม่มีความมั่นคง ไม่น่าอยู่ น่าอาศัย

3.7 มีความเป็นชาตินิยมอย่างรุนแรง มักจะไม่ใส่ใจกับความรู้สึกหรือปฏิกิริยา จากคนเชื้อชาติอื่น ๆ

ลักษณะสำคัญของลัทธิเผด็จการ

เนื่องจากแนวความคิดตลอดจนความหมายของเผด็จการยังมีข้อโต้แย้งกันมาก แต่อย่างไรก็ตาม เผด็จการไม่ว่าในลักษณะใด ๆ จะมีสิ่งที่ร่วมกันอยู่ ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ลัทธิเผด็จการเป็นลัทธิการเมืองที่ไม่ยอมรับว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล ลัทธินี้เชื่อว่าเหตุผลของมนุษย์ไม่สามารถที่จะนำมาแก้ปัญหาของสังคมได้ เพราะมนุษย์แต่ละคนต่างยึดตนเองเป็นหลัก การใช้เหตุผลเพื่อยุติปัญหาจะนำมาซึ่งความโกลาหล ชาติความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ดังนั้น ลัทธินี้จึงสรุปว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ไร้เหตุผล ผู้ปกครองจึงไม่จำเป็นต้องไปให้เหตุผลใด ๆ และประชาชนโดยทั่วไปต้องมีผู้ปกครองเป็นผู้นำให้ความคุ้มครองแก่พวกเขา ซึ่งผู้นำนี้เองที่จะทำให้ประชาชนมีความก้าวหน้าปลอดภัยและยิ่งใหญ่ได้ ส่วนประชาชนนั้นมีหน้าที่อยู่อย่างเดียว คือเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้นำโดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำ

ประการที่สอง ลัทธิเผด็จการให้ความสำคัญกับเสรีภาพส่วนบุคคลน้อยกว่า อำนาจรัฐประเด็นนี้เราอาจจะเข้าใจได้แจ่มชัดขึ้น ถ้าเรามาพิจารณาคำกล่าวของมุสโสลินี ผู้นำของเผด็จการฟาสซิสต์คนหนึ่งที่ว่า “รัฐเป็นนายและเป็นจุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิตและสังคม” นั่นคือ ลัทธิเผด็จการจะยึดมั่นว่ารัฐเป็นสิ่งสูงสุดที่ประชาชนจะต้องสักการบูชา และอุทิศตนเอง เพื่อความยิ่งใหญ่และความเจริญก้าวหน้าของรัฐ ประชาชนจะต้องมีภาระที่จะรับใช้รัฐ ฉะนั้นสิ่งใดที่รัฐกำหนดขึ้นทุกคนที่อยู่ในรัฐจะต้องปฏิบัติตามโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นั่นคือ ระบอบเผด็จการจะเน้นที่อำนาจของรัฐมากกว่าเสรีภาพของประชาชน

ประการที่สาม ลัทธิเผด็จการไม่เห็นความสำคัญของความเสมอภาคหรือไม่เชื่อว่าบุคคลมีความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าในด้านชาติกำเนิด การศึกษาและฐานะทางสังคม ด้วยเหตุนี้ลัทธิเผด็จการจึงแบ่งคนในสังคมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผู้นำ ซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีชาติกำเนิด การศึกษา และฐานะทางสังคมสูง พวกนี้เป็นพวกที่มีความสามารถในการที่จะค้นพบความจริง ความถูกต้อง และสร้างสรรค์คุณธรรมความดีให้กับสังคมได้ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งไร้ความสามารถ และไม่อาจที่จะปกครองตนเองได้ มักจะดำเนินการใด ๆ ไปโดยใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ ด้วยเหตุนี้ลัทธิเผด็จการจึงเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่จึงต้องเชื่อฟังผู้นำ

ประการที่สี่ ลัทธิเผด็จการไม่อดทนต่อความคิดที่แตกต่างกัน อันจะได้มาซึ่งความเห็นพ้อง หรือการเหนี่ยวนำให้ตรงแนวความคิดที่พวกเขายึดถือ คือเรื่องอำนาจอันสูงสุด

ของรัฐและอำนาจเด็ดขาดของผู้ว่าในฐานะที่เป็นตัวแทนของรัฐ ดังนั้นกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง สมาคมอาชีพ สหพันธ์กรรมกรจะต้องเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนผู้ว่าจึงจะตั้งอยู่ได้ พวกผู้นำลัทธิเผด็จการจะไม่ยอมให้มีฝ่ายอื่นใดเข้ามามีส่วนในการใช้อำนาจ และด้วยความกลัวว่าจะมีกลุ่มทางการเมืองอื่นมาแย่งชิงอำนาจ บรรดาผู้นำเหล่านี้จะพยายามค้นหาและทำลายกลุ่มเหล่านั้นเสียก่อนที่จะเติบโตขึ้นมาและทำลายพวกตนได้

ประเภทของลัทธิเผด็จการ

ลัทธิเผด็จการมีอยู่คู่กับสังคมโลกมาช้านาน นับตั้งแต่มนุษย์รวมตัวกันเป็นสังคมยุคแรก ๆ สังคมเผ่าส่วนใหญ่จะมีหัวหน้าเผ่าที่เป็นเผด็จการ ต่อมาในยุคกลางที่มีพระมหากษัตริย์ปกครองแผ่นดินเราจะได้ยินคำว่า "ราชาธิปไตย" หรือไมก็ "สมบูรณาญาสิทธิราช" ซึ่งต่างก็เป็นเผด็จการรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกับคำว่า "ทรราชย์" ปัจจุบันสังคมได้วิวัฒนาการไปมาก รูปแบบหรือประเภทของลัทธิเผด็จการก็เริ่มหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้นำของประเทศต่าง ๆ ได้พยายามที่จะนำเอาลัทธินี้มาเสริมแต่งเพื่อที่จะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของตน ทั้งนี้ผู้นำเหล่านี้มีจุดประสงค์หลักประการหนึ่งร่วมกัน นั่นก็คือเพื่อให้ตนอยู่ในอำนาจได้นานที่สุด

อย่างไรก็ตาม เราอาจที่จะแบ่งประเภทของลัทธิเผด็จการได้เป็น 2 ประเภท โดยอาศัยหลักการในเรื่องขอบเขตของการใช้อำนาจเป็นเกณฑ์

1. เผด็จการอำนาจนิยม ลักษณะสำคัญของเผด็จการประเภทนี้คือ รัฐบาลจะเข้าควบคุมสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน จำกัดระดับหรือไม่ให้มีการเลือกตั้ง มักจะไม่ยอมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีการตรวจสอบหรือใช้อำนาจรัฐสั่งปิดหนังสือพิมพ์ มักจะอ้างลัทธิชาตินิยมมาสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจของผู้ปกครอง แต่รัฐจะยังคงให้เสรีภาพในทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ประชาชนคงสามารถที่จะเลือกนับถือศาสนา ดำเนินชีวิตส่วนตัวและทางธุรกิจได้อย่างเป็นอิสระพอสมควร รัฐเผด็จการอำนาจนิยม จะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎเกณฑ์ของบ้านเมืองอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ผู้นำอำนาจนิยมนั้นจะพยายามแสวงหาอำนาจและเมื่อได้อำนาจแล้วจะใช้อำนาจบีบบังคับและกำจัดฝ่ายตรงข้ามหรือศัตรูทางการเมือง หรือแม้แต่กลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่ผู้นำเห็นว่ามีความเป็นอันตรายต่อสถานภาพของผู้นำเอง อย่างไรก็ตามกลุ่มทางเศรษฐกิจ สังคมอื่น ๆ เช่น สมาคม สมาพันธ์หรือสหกรณ์ใด ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้นจะไม่ได้รับผลกระทบหรืออาจได้รับผลกระทบแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. เติบโตการเบ็ดเสร็จ หมายถึงการปกครองโดยมีผู้นำที่มีอำนาจสูงสุดและใช้อำนาจเด็ดขาดคนเดียวหรือกลุ่มเดียว พยายามที่จะสร้างอุดมการณ์ขึ้นมาสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจ มีการจัดตั้งพรรคการเมืองหรืออาจอยู่ในรูปขององค์กรผู้นำเพียงพรรคเดียว ควบคุมอำนาจทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นั่นคือ บุคคลรวมทั้งกิจกรรมของบุคคลในสังคมทุกคน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการเมือง หรือเศรษฐกิจหรือสังคม จะตกอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลควบคุมกำกับโดยอำนาจรัฐ มีการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรุนแรง พยายามสร้างความสำนึกให้ประชาชนเคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามอำนาจรัฐ หรือคำสั่งของผู้นำโดยเคร่งครัดโดยถือเป็นหน้าที่ เติบโตการประเภทนี้จะไม่ยอมให้มีฝ่ายตรงข้าม สังคมที่ ปกครองโดยลัทธิเติบโตการเบ็ดเสร็จจึงมีสภาพเป็นอาณาจักรแห่งความกลัว ประชาชนไม่แน่ใจในสถานภาพของตนเอง พวกเขานอกจากจะถูกกีดกันออกจากการเมืองแล้ว ยังถูกสะกดกั้นความคิดและการกระทำทางเศรษฐกิจ สังคม อีกด้วย รัฐเติบโตการเบ็ดเสร็จจะควบคุมเครื่องมือสื่อสารทุกชนิด และจะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ ปลุกฝังความเชื่อ ความศรัทธาให้เยาวชน หรือคนรุ่นใหม่ยึดมั่นในอุดมการณ์ของผู้นำ ผู้นำของลัทธิเติบโตการเบ็ดเสร็จมักจะอ้างว่าตนเองเป็นผู้ล่วงรู้หรือเข้าถึงเจตนารมณ์หรือความต้องการของคนทั้งหมด เจตนารมณ์ของผู้นำจึงเป็นตัวแทนของเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้นำของลัทธินี้จึงอ้างว่าเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอ ดังนั้นประชาชนจึงไม่มีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้าน ผู้ที่กล้าหาญวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านคำสั่งของผู้นำนั้นจะถือว่าเป็นอาชญากรที่ต่อต้านรัฐ และจะต้องถูกกำจัดไปด้วย

เติบโตการอำนาจนิยมกับเติบโตการเบ็ดเสร็จในเชิงเปรียบเทียบ

เติบโตการทั้งสองรูปแบบต่างก็มีความคล้ายคลึงกัน ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำต่างมีอำนาจเด็ดขาด
2. ผู้นำต่างใช้อำนาจเพื่อรักษาสถานภาพของตนเองโดยการกำจัดศัตรูทางการเมือง หรือกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม ทั้งยังไม่ยินยอมให้มีกลุ่มความคิดทางการเมืองที่แตกต่างออกไปเกิดขึ้น
3. มีการจำกัดเสรีภาพของประชาชน
4. มองประชาชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่จะสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับตนเอง
5. มีการควบคุมสื่อสารมวลชนในระดับหนึ่ง

ในส่วนที่แตกต่างกันระหว่างเผด็จการอำนาจนิยมกับเผด็จการเบ็ดเสร็จ อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เผด็จการอำนาจนิยมมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการควบคุมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนเท่านั้น ขณะที่เผด็จการเบ็ดเสร็จต้องการที่จะเข้าควบคุมทั้งกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2. รัฐเผด็จการอำนาจนิยมไม่เข้าไปควบคุมสถาบันครอบครัว ศาสนา โรงเรียน สมาคมหรือกลุ่มทางเศรษฐกิจ สังคมใด ๆ แต่เผด็จการเบ็ดเสร็จนั้นถือว่าองค์กรทุกองค์กร สถาบันทุกสถาบันจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้

3. รัฐเผด็จการอำนาจนิยมนั้น แม้จะเน้นที่วิธีการลงโทษอย่างรุนแรงโดยเฉพาะกิจกรรมที่ผู้นำพิจารณาแล้วว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมืองของตน แต่กระบวนการทางกฎหมายที่จะใช้เป็นหลักในการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยทั่วไปก็ยังคงมีอยู่ แต่ในระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จนั้น อำนาจรัฐมีอย่างไม่จำกัด สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในทุกเรื่องอาจถูกละเมิดเมื่อไรก็ได้ ทั้งนี้รัฐจะถือเอาความมั่นคง ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียว เป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจเด็ดขาด

4. ประชาชนในรัฐเผด็จการอำนาจนิยมมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญคือจะต้องไม่ดำเนินการทางการเมืองใด ๆ ที่ขัดขวางหรือต่อต้านนโยบายทางการเมืองของผู้นำ แต่ประชาชนในรัฐเผด็จการเบ็ดเสร็จนั้น นอกจากจะต้องเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังจะต้องแสดงความจงรักภักดี มีความสำนึกในความเป็นหนี้บุญคุณที่มีต่อรัฐ ต้องยอมรับใช้รัฐในทุกโอกาสอีกด้วย

กระบวนการของระบอบเผด็จการ ในสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองที่ปรากฏอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้น การปกครองในระบอบเผด็จการอำนาจนิยมมักจะเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองภายในประเทศมากกว่าภัยจากศัตรูภายนอกประเทศ กำลังพัฒนาพร้อมทั้งประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชมักจะประสบกับปัญหามากมาย เช่น ความแตกแยกในระหว่างกลุ่มผู้นำ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ระบบราชการเต็มไปด้วยระบบพวกพ้อง เล่นเส้นเล่นสาย เป็นระบอบอภิสิทธิ์ ไม่รับผิดชอบต่อความทุกข์สุขของประชาชน ความปั่นป่วนวุ่นวายจะเกิดขึ้นเมื่อประชาชนรวมกลุ่มกันทวงสิทธิที่พวกตนควรจะได้รับ ผลที่สุดเผด็จการอำนาจนิยมจะเข้ายึดครอง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเผด็จการทหาร สาเหตุที่บรรดาเผด็จการทหารมักจะอ้างในการทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐก็คือ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว และรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่เมื่อ

สถานการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายไปแล้วแทนที่ผู้นำทหารเหล่านั้นจะคืนอำนาจให้ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ดุลพินิจในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย แต่กลับยังคงรักษาอำนาจ ดำรงตนในฐานะผู้ปกครองต่อไปเรื่อย ๆ โดยจะอ้างสาเหตุหลายประการ เช่น สถานการณ์ยังไม่อาจเชื่อใจได้ หรือประชาชนยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง เป็นต้น

ในส่วนของระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนั้น เราสามารถศึกษาได้จากแนวคิดหลักของลัทธิฟาสซิสต์ และลัทธินาซี อย่างไรก็ตาม ทั้งสองลัทธินี้ มีความคล้ายคลึงกันมาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลัทธิฟาสซิสต์และนาซี*

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวโลกต่างก็ตะลึงงันในความโหดเหี้ยม บ้าบิ่น และไร้มนุษยธรรม อันเป็นผลมาจากการกระทำของพวกฟาสซิสต์และนาซีที่มุ่งสังหารศัตรูโดยใช้วิธีการรุนแรงต่าง ๆ นานา รวมทั้งทรมาณในค่ายกักกันด้วย หลังจากเยอรมันและอิตาลีพ่ายสงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ผู้คนรักความสงบต่างก็คิดว่าลัทธิฟาสซิสต์และนาซีจะถูกกำจัดไปด้วย แต่ความจริงแล้วมันหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ลัทธิทั้งสองมีลักษณะของนามธรรมทางความเชื่อในตัวมันเองแฝงอยู่ ลัทธินี้ไม่ได้สูญสลายไป ปัจจุบันมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจำนวนมากได้พยายามรื้อฟื้นให้มีความสำคัญกับความเชื่อนี้ขึ้นมาใหม่ในหลายประเทศ

คำว่า "ฟาสซิสต์" นี้ ปัจจุบันเราใช้กันอย่างฟุ่มเฟือย บางคนมองเอาว่าพวกที่มีทัศนะทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมเป็นพวกฟาสซิสต์ บางคนพากันกล่าวหาฝ่ายตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของตนว่าเป็นฟาสซิสต์ ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็ไม่รู้เลยว่าฟาสซิสต์ในความหมายทางการเมืองที่แท้จริงมันหมายถึงอะไร

นอกจากนี้ คำว่า ฟาสซิสต์ เองยังมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากกับนาซี หรือบางครั้งเราเรียกว่า "สังคมนิยมแห่งชาติ" (National Socialism) จนเราอาจจะรวมกันเป็นอุดมการณ์เดียวกันได้ สำหรับบางคนมองว่าฟาสซิสต์กับนาซีแตกต่างกัน โดยมักจะใช้มาตรการเรื่องผู้นำและแหล่งกำเนิดเป็นเกณฑ์วัด โดยบอกว่า ฟาสซิสต์เป็นลัทธิของมุสโสลินีเกิดขึ้นในอิตาลี ส่วนนาซีเป็นลัทธิของฮิตเลอร์ และมีแหล่งกำเนิดอยู่ในเยอรมัน ความจริงแล้วความแตกต่างเช่นว่านี้หาใช่ความแตกต่างในเนื้อหาของอุดมการณ์ทางการเมืองของลัทธิไม่ นอกจากนี้ลัทธิฟาสซิสต์ก็ใช้แต่จะมีอยู่เฉพาะในอิตาลีช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเท่านั้น แต่ฟาสซิสต์เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่โดยทั่วไป แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้ เช่น การ

ปกครองของสเปน อูแกนดา ในสมัยอิตาลี อาเมริน อาเยนตินาก็เคยมีรัฐบาลฟาสซิสต์เข้าปกครองอยู่เป็นเวลาหลายปี แม้กระทั่งประเทศไทยของเราเองโดยเฉพาะในช่วงการปกครองของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็มีลักษณะของฟาสซิสต์ปรากฏให้เห็น เป็นต้น

คำนิยาม

ฟาสซิสต์ คืออะไร

ฟาสซิสต์ เป็นลัทธิการเมืองชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คำว่า Fascist มาจากคำว่า Fasces ซึ่งเป็นคำในภาษาอิตาลี แปลว่า มัดหวายมีขวานสอด อันเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิที่นั่นเอง ทั้งนี้ สัญลักษณ์นี้ให้ความหมายบางประการของลัทธิซึ่งเน้นที่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้นในสังคมตุงตั้งมัดหวาย และพลังที่จะทำลายล้างศัตรูอันหมายถึงขวานอันเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจของจักรวรรดิโรมันนั่นเอง

แนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อลัทธิฟาสซิสต์

เนื่องจากลัทธินี้เพิ่มปรากฏให้ชัดเจนในฐานะของลัทธิทางการเมืองในช่วงศตวรรษที่ 20 นี้เอง เนื้อหาสาระจึงยังคงขาดความต่อเนื่อง ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับลัทธิอื่น เช่น ลัทธิสังคมนิยม ด้วยเหตุนี้ ผู้นำของลัทธินี้จึงได้หยิบยืมเอาแนวความคิดที่เห็นว่าสอดคล้องต้องกันกับหลักการที่ตนเชื่อจากข้อคิดนักปรัชญาอื่น ๆ มาหลายประการกล่าวคือ เรื่องอำนาจสูงสุดเด็ดขาดของผู้นำได้มาจากแนวความคิดของมาเคียเวลลี จาง โบแดง และ โทมัส ฮอปส์ เรื่ององค์กรรัฐและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือความสามัคคีอย่างยิ่งยวดโดยไม่คำนึงถึงเสรีภาพส่วนบุคคลของ จอร์จ เฮเกล เรื่องการต่อต้านหลักการแห่งเหตุผล (Irrationalism) ของ จอร์จ โซเรล และนีทซ์เซ เป็นต้น

หลักทฤษฎีของลัทธิฟาสซิสต์

จากข้อเท็จจริงนั้น แนวความคิดทางทฤษฎีของลัทธินี้ยังไม่ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนัก นักคิด นักทฤษฎี แต่ละท่านต่างก็พยายามชวนขวายหาแนวทางต่าง ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนหลักการของตน ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการนำเอาทฤษฎีอื่น ๆ มารวบรวมไว้มากมาย แต่อย่างไรก็ตาม ในที่นี้เราอาจสรุปหลักการพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ในข้อเขียนของบฟาสซิสต์นักฟาสซิสต์ทั้งหลายได้เป็น 7 ประการ ด้วยกันคือ

1. **ไม่เชื่อในหลักเหตุผลนิยม (Irrationalism)** กล่าวคือ ลัทธิฟาสซิสต์นี้ไม่เชื่อว่าเหตุผล และวิทยาศาสตร์ จะสามารถช่วยแก้ปัญหาของสังคมได้ ลัทธินี้เชื่อว่ามนุษย์ไร้เหตุผลจึงไม่จำเป็นต้องใช้เหตุผลในการชักจูงให้กระทำการใด ๆ วิธีการในการที่จะให้มนุษย์กระทำการใด ๆ ก็คือ การใช้ความเชื่อ อารมณ์ และความเกลียดกลัวเป็นเสมือนเครื่องมือในการบังคับกระตุ้นนั่นเอง วิธีการนี้มีประสิทธิภาพพอสมควร โดยเฉพาะในหมู่คนที่ขาดความเชื่อมั่น ขาดความมั่นคง ในทางการเงิน ทางสังคม หรือทางอารมณ์ ดังนั้น การที่รัฐพยายามเรียกร้องการสนับสนุนจากพวกนี้โดยปลุกระดมให้จงเกลียดจงชังประชาชนอีกเชื้อชาติหนึ่งซึ่งอาจอยู่ในฐานะแพะรับบาป หรือโดยสร้างลัทธิชาตินิยมชนิดรุนแรงขึ้นมา ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้คนพวกนี้ ทำให้คนพวกนี้รู้สึกว่าตนเองมีค่า คือ เป็นสมาชิกของชนชาติหรือชาติที่ยิ่งใหญ่ จึงเห็นได้ว่าลัทธิฟาสซิสต์นี้ช่วยสร้างความรู้สึกให้กับประชาชนว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของเชื้อชาติหรือชาติที่ยิ่งใหญ่และจะไม่เคืองคว่างขาดความเชื่อมั่นอีกต่อไป

2. **เชื่อในหลักการทางสังคมดาร์วิน (Social Darwinism)** หลักการแบบดาร์วินนั้น เป็นทฤษฎีทางสังคมที่มองว่าชีวิตก็คือการต่อสู้เพื่อการอยู่รอดของชาติพันธุ์เดียวกัน และระหว่างชาติพันธุ์ ซึ่งหลักการนี้ได้แนวคิดมาจากหนังสือกำเนิดชาติพันธุ์โดยการคัดเลือกโดยธรรมชาติของ ชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่ว่าชีวิตของสัตว์โลกวิวัฒนาการเพื่อการอยู่รอดด้วยการต่อสู้ซึ่งกันและกันระหว่างชาติพันธุ์ แต่พวกที่นำลัทธิดาร์วินมาใช้กับสังคมนี้มักจะมองว่าเป็นการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดภายในชาติพันธุ์เดียวกัน คือ มนุษย์ มากกว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างชาติพันธุ์

พวกฟาสซิสต์และนาซีได้ประยุกต์ความคิดอันนี้ให้เข้ากับทฤษฎีเรื่องชาตินิยม และเชื้อชาตินิยม ซึ่งเราจะได้กล่าวต่อไป

3. **ลัทธิชาตินิยม** แนวความคิดพื้นฐานของลัทธิชาตินิยม ก็คือ ลัทธิการรักและเสียสละเพื่อชาติ หรือรักในประเทศ แต่ลัทธิฟาสซิสต์นั้น ลัทธิชาตินิยมถูกนำมาใช้ในความหมายที่มากกว่าที่ได้กล่าวไว้เสียอีก อาจกล่าวได้ว่า ลัทธิฟาสซิสต์นำเอาลัทธิชาตินิยมมาใช้ในความหมายที่แตกต่างไปมาก นักวิชาการบางท่านเรียกลักษณะของลัทธิชาตินิยมในลัทธิฟาสซิสต์ว่า "ลัทธิชาตินิยมเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน"

ชาติ ถือเป็นหน่วยหลักของบรรดาฟาสซิสต์ แต่สำหรับพวกนาซีนั้นถือว่าเชื้อชาติเป็นสิ่งสำคัญประการแรก และชาติสำคัญเป็นอันดับสอง บุคคลในสังคมฟาสซิสต์จะต้องเป็นสมาชิกของชาติซึ่งแต่ละคนจงรักภักดีและอุทิศทุกอย่างให้บุคคลไม่อาจอยู่ได้ถ้าปราศจากรัฐ แต่ละคนจะเป็นหน่วยย่อยของหน่วยใหญ่หรือชาติโดยส่วนรวม ดังนั้น บุคคลจึงเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกันกับชาติโดยไม่สามารถที่จะแยกกันได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏว่าราษฎรทุกคนในสังคมฟาสซิสต์มีทัศนคติที่รุนแรงเหมือนกันหมด แต่อุดมการณ์นี้ราษฎรอาจจะก้าวไปถึงได้ ถ้าเขาเข้าถึงและยึดมั่นอย่างจริงจัง ราษฎรเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เข้าถึง นอกจากนี้ลัทธิชาตินิยมหรือความจงรักภักดีต่อชาตินี้ถือเป็นอุดมการณ์ฟาสซิสต์ที่มีลักษณะของการไร้เหตุผลปรากฏอยู่ และถือเป็นหลักการที่ผู้นำมาใช้ขัดเกลาราษฎรให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับอุดมการณ์ให้มากที่สุด ซึ่งพวกฟาสซิสต์ถือว่าชาติเป็นกฎเกณฑ์สำคัญในการที่จะนำราษฎรไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย ส่วนนาซีนั้นใช้เชื้อชาติเป็นหลักใหญ่ในการนี้ วิธีการของนาซีที่ฮิตเลอร์นำมาใช้กับทุกโรงเรียนในเยอรมันยุคนั้นย่ำให้เห็นถึงความสำคัญของหลักการอย่างชัดเจน เช่น ออกคำสั่งให้สอนนักเรียนถึง "สภาพสาเหตุและผลกระทบของปัญหาเชื้อชาติ และการสืบสายเลือด" ให้ความสำคัญกับเชื้อชาติและสายเลือดของประชาชนเยอรมัน ให้ภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกภาพของเชื้อชาติเยอรมัน ให้ร่วมมือกันสร้างความสำเร็จสูงสุดมอบให้กับเชื้อชาติของชาวเยอรมันมีการสอนเรื่องเชื้อชาติให้แก่เด็กนักเรียนตั้งแต่อายุ 6 ขวบ เป็นต้น

ความจริงแล้ว พวกฟาสซิสต์ต่างถือว่าเชื้อชาตินิยมไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับชาตินิยม แม้ว่าเชื้อชาตินิยมจะเป็นส่วนหนึ่งของฟาสซิสต์ แต่ก็มิบทบาทไม่เด่นทั้งในแง่อุดมการณ์และเชิงปฏิบัติเมื่อเปรียบเทียบกับชาตินิยม ลัทธิฟาสซิสต์ที่ไม่ยึดหลักเชื้อชาตินิยมจะมีลักษณะที่ยึดหลักชาตินิยมอย่างจัด และหลักชาตินิยมนี้มักจะมองกันในแง่ของรัฐ มุสโสลินีได้กล่าวไว้อย่างกระชับว่า "หลักการที่สำคัญของลัทธิฟาสซิสต์ก็คือ แนวความคิดเรื่องรัฐ เนื้อหาของรัฐ หน้าที่ และเป้าหมายของรัฐ สำหรับลัทธิฟาสซิสต์นั้นถือว่ารัฐเป็นสิ่งสมบูรณ์ส่วนบุคคล และกลุ่มบุคคลเป็นสิ่งสัมพัทธ์" ¹ ซึ่งบุคคลจะต้องขึ้นอยู่กับรัฐ รัฐเป็นสิ่งที่จะช่วยผดุงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและสปีริตของบุคคล รัฐเป็นทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของบุคคลและรัฐจะเป็นสถาบันที่จะให้การศึกษากว่าราษฎรให้ซึมซาบในคุณธรรมทุกประการ จากบทบาทของรัฐตามที่มุสโสลินีกล่าวไว้นั้นจึงมีลักษณะเป็นรูปธรรมของสปีริตแห่งชาติ รัฐจึงเป็นสิ่งที่จะนำเอาทั้งความคิดและอุดมคติซึ่งเป็นพื้นฐานของลัทธิชาตินิยมเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นสำหรับพวก ฟาสซิสต์นี้ ลัทธิชาตินิยมกับแนวความคิดเรื่องรัฐจึงแทบจะแยกจากกันไม่ออกตามทัศนะของมุสโสลินีนั้น รัฐเป็นพลังที่จะผลักดันให้ประชาชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น รัฐสามารถที่จะใส่ใจเรื่องของสปีริตของประชาชนและลัทธิชาตินิยมของประเทศ ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้มแข็ง รัฐจะต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะทำให้เป้าหมายสัมฤทธิ์ผลได้

4. รัฐ บทบาทของรัฐในตัวเองก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง แนวความคิดเรื่องรัฐในลัทธิฟาสซิสต์และนาซียิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นไปอีก ดังที่ฮิตเลอร์กล่าวไว้ว่า "มนุษย์หาได้เกิดมาเพื่อรัฐไม่แต่รัฐเกิดขึ้นเพื่อมนุษย์...รัฐเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กร ประชาชน

และความหมายและเป้าหมายของรัฐดำเนินการโดยผ่านองค์กรในลักษณะนี้เพื่อประกันความมั่นคงแก่ชีวิตของประชาชน"²

เราสังเกตได้ว่าไม่มีทีใดเลยในคำกล่าวของฮิตเลอร์ ที่เอ่ยถึงบุคคลแต่ละคน ฮิตเลอร์พูดถึงมนุษย์ พูดถึงประชาชน นักฟาสซิสต์และนาซีนั้นจะคิดถึงคนในแง่ของกลุ่มโดยส่วนรวมหรือมวลชนมากกว่าที่จะคิดถึงบุคคลแต่ละคน

ดังนั้น ถ้าจะมีความคิดหลักที่จะใช้ในการวิเคราะห์ลัทธิฟาสซิสต์ได้อย่างกระจ่างแจ้งแล้วคงไม่มีความคิดใดดีไปกว่าเรื่อง "รัฐ" แม้ว่านักคิดนักเขียนชาวฟาสซิสต์และนาซีจะให้ความสำคัญที่ชาตินิยมหรือชาติ แต่พวกนี้ก็ยังคงให้ความสำคัญยิ่งต่อรัฐในฐานะที่เป็นที่มาของชาติ ความเป็น ชาติ และ เชื่อชาติ แต่เพื่อที่เราจะเข้าถึงความแตกต่างระหว่างรัฐกับชาติได้ ง่ายขึ้น เราก็ควรศึกษาจากทัศนะของกิตติที่อ้างว่า รัฐ คือองค์กรที่เป็นทางการซึ่งมีลักษณะคล้ายตัว ส่วนชาติหรือประชาชน คือ อินทรีย์ภาพที่มีชีวิต ทฤษฎีว่าด้วยรัฐนี้ ฟาสซิสต์และนาซีได้นำมารวมกันเข้าเป็นแนวความคิดเรื่องรัฐอินทรีย์ภาพหรือรัฐรวม

แนวความคิดว่าด้วยรัฐในลักษณะนี้เน้นที่การดำเนินต่อไปซึ่งอายุคนแล้วคนเล่าของสังคมทั้งปวง คำว่า "อินทรีย์ภาพ" หมายความว่า "กลุ่มทางสังคมที่เป็นเสมือนกลุ่มต่างๆ ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีชีวิตและขอบข่ายของชีวิตที่เหนียวแน่นไปทั่วชีวิตและขอบข่ายของชีวิตของบุคคลแต่ละคน ทั้งยึดมั่นอยู่กับประวัติศาสตร์และจุดจบของช่วงอายุคนในแต่ละรุ่นที่ต่อเนื่องกัน" หรืออีกนัยหนึ่งมันหมายความว่า สังคมซึ่งมีรัฐเป็นตัวแทนเป็นสิ่งที่แยกออกมาต่างหาก โดยมีชีวิตหรือประสบการณ์หรือความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลแต่ละคนภายในสังคมนั้น ๆ และยังหมายความต่ออีกว่า ชีวิตของบุคคลแต่ละคนมีความสำคัญต่อยกกว่าชีวิตของสังคม

ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดของฮิตเลอร์ในเรื่อง "รัฐแห่งเชื้อสาย" (Folkish State) ในหนังสือชื่อ "Mein Kampf" ซึ่งฮิตเลอร์เขียนไว้ว่า

"ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของรัฐเชื้อสายก็คือมุ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งส่วนต่าง ๆ ของเชื้อชาติดั้งเดิมซึ่งเป็นเชื้อชาติที่สร้างวัฒนธรรม ความสวยงามและสร้างศักดิ์ศรีให้กับมนุษย์ที่สูงส่งเราในฐานะชาวอารยันสามารถที่จะคิดถึงรัฐได้ก็แต่ในแง่ที่เป็นอินทรีย์ภาพที่มีชีวิตของความเป็นชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่จะประกันการรักษาไว้ซึ่งเชื้อชาตินี้ แต่ยังสามารถนำรัฐไปสู่ความเป็นอิสรภาพสูงสุดได้ด้วยการพัฒนาความสามารถทางจิตและอุดมคติอีกด้วย"³

รัฐเชื้อสายนี้นับว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ชัดเจนมากในการที่เราจะรู้ซึ่งถึงแนวความคิดเรื่องการสูญเสียของบุคคลแต่ละคนไปกับฝูงมวลชน แต่พวกนาซีกลับมองตรงกันข้ามว่ามัน

เป็นการได้มากกว่าที่จะเสีย กล่าวคือ รัฐเชื้อสายเป็นที่รวมของความคิดที่แท้จริง รัฐเชื้อสายก็คือรัฐเชื้อชาติ รัฐนี้เป็นรัฐที่ชาวอารยันเท่านั้นที่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้ แต่พวกนี้เข้าไปมีส่วนร่วมในแง่ของการอุทิศตนเองต่อรัฐเท่านั้น ประชาชนชาวอารยันหาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองไม่ รัฐเชื้อสายจึงเป็นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์แห่งเชื้อชาติ นอกจากนี้ยังเป็นรัฐที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเรื่องแผ่นดิน จึงเกิดความเชื่ออย่างงบงายในสาระของเชื้อชาติ ซึ่งในกรณีของเยอรมัน เชื้อชาตินี้จะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชาติเยอรมันนั่นเอง เราจึงสรุปได้ว่าแนวความคิดเรื่องรัฐเชื้อสายก็คือการนำเอาความคิดเรื่องเชื้อชาติและชาตินิยมกับสายเลือดและแผ่นดินรวมเข้าด้วยกัน

ดังนั้น เราเห็นได้ชัดว่า ในการศึกษาที่จะเข้าใจในลัทธินาซีที่เกิดขึ้นในเยอรมันได้อย่างกระจ่างนั้น เราจำเป็นต้องเข้าใจในเชื้อชาติ ชาตินิยม และการรวมเอาทั้งสองอย่างเข้าด้วยกันในรัฐเชื้อสาย

ฟาสซิสต์และนาซีก็ยังคงมีความแตกต่างกันในเรื่องการให้ความสำคัญต่อรัฐ ตัวอย่างเช่น มุสโสลินีได้ปฏิเสธจุดยืนของอิตเลอร์ที่ให้ความสำคัญกับชาติมากกว่ารัฐ ทั้งนี้มุสโสลินีอ้างว่าชาติไม่อาจเกิดขึ้นมาได้ถ้ารัฐไม่นำเอามวลชนที่แตกแยกมารวมกันเข้าเป็นชาติ มุสโสลินีกล่าวว่า รัฐเป็นที่มาของชีวิตพลเมืองทุกวันที่อยู่ในรัฐ บุคคลแต่ละคนที่อาศัยอยู่ในรัฐในฐานะที่เป็นหนี้ความจงรักภักดีอันสูงสุดต่อรัฐ ซึ่งรัฐเองก็เป็นสิ่งที่เกินกว่าแนวคิดในเรื่องรูปธรรมจะอธิบายได้ รัฐเป็นหน่วยทางจิต รัฐเป็นผู้บังคับใช้ระเบียบและเป็นผู้ใช้อำนาจ ซึ่งจะควบคุมวิญญานปกครองทุกสัดส่วนของสังคม

5. **หลักการของผู้นำ** รัฐก็คือกลไกที่สำคัญในการบังคับใช้ความเชื่อของฟาสซิสต์และรัฐดำเนินไปได้ตามหลักการของผู้นำ หรือ Fuhrer หลักการนี้อ้างว่า ผู้อยู่ใต้การปกครองแต่ละคนจะต้องเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาในชั้นสูงกว่าอย่างปราศจากเงื่อนไข และทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้การนำของผู้นำที่มีอำนาจเด็ดขาดแต่ผู้เดียว และผู้นำนี้ก็คือ Fuhrer นั่นเอง สายการบังคับบัญชาของผู้นำโดยที่มีผู้นำสูงสุดอยู่เพียงคนเดียวนี้ เป็นลักษณะที่สำคัญของลัทธิฟาสซิสต์และนาซี อย่างไรก็ตามในหลักการสำคัญทางทฤษฎีนั้นถือว่าผู้นำไม่ได้มีอำนาจเด็ดขาด สิ่งที่จะนำมาจำกัดอำนาจของผู้นำอยู่ที่ประชาชนโดยส่วนรวม ทฤษฎีนี้อ้างว่าผู้นำจะต้องแสดงออกถึงความปรารถนาพร้อมกันของปวงชนโดยส่วนรวม แต่ในความเป็นจริงและแม้ในทฤษฎีเองก็ไม่มีสิ่งใดที่จะมาจำกัดอำนาจของผู้นำได้ ทั้งนี้ เพราะความปรารถนาของผู้นำถูกตีความว่าเหมือนกันกับความปรารถนาของส่วนรวม ดังคำกล่าวของนักทฤษฎีฟาสซิสต์ที่ว่า "ความปรารถนาของผู้นำไม่ได้อยู่ในแง่อัตวิสัย หรือเป็นความปรารถนาของบุคคลเพียงคนเดียว แต่เป็นความปรารถนาของชาติโดยส่วนรวม"⁴ ดังนั้น อำนาจของผู้นำทั้งในลัทธิ

ฟาสซิสต์และนาซีจึงนับได้ว่าเป็นอำนาจที่เด็ดขาด ในทางปฏิบัติ ผู้นำนี้มักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะของผู้นำบารมี (Charismatic Leader) หรือผู้ที่สามารถดึงดูดความเชื่อรักและความเชื่อถือจากประชาชนได้โดยอาศัยบุคลิกภาพส่วนตัวของเขาเอง จากข้อเท็จจริงนี้เอง เราจึงเห็นได้ว่า ขบวนการฟาสซิสต์น้อยรายมากที่สุดคงอยู่ได้หลังจากที่สูญเสียผู้นำไปแล้ว

ถ้าเราพิจารณาหลักการของผู้นำในลัทธิฟาสซิสต์โดยเปรียบเทียบกับหลักการของการเป็นตัวแทนในระบอบประชาธิปไตยแล้ว จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ตัวแทนนั้นถือว่าในตัวเขาเองจะประกอบด้วยความปรารถนาของประชาชน ผู้แทนคือผู้ที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่สนับสนุนหรือเลือกเขาขึ้นมาในลักษณะเดียวกัน ฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นผู้นำก็ถือว่าตนเองเป็นตัวแทนของชาติเยอรมันและเป็นตัวแทนชนชาติอารยัน ดังนั้นในฮิตเลอร์เองจึงประกอบไปด้วยความมุ่งมาดปรารถนาของประชาชนโดยส่วนรวม แต่เราต้องทำความเข้าใจกันเสียก่อนว่าเราไม่ได้หมายความว่าฮิตเลอร์ทำตามความปรารถนาของประชาชนไม่แต่หมายความว่าฮิตเลอร์มีความสามารถที่จะแปลเจตนารมณ์ในความปรารถนาของประชาชนได้อย่างถูกต้อง และนี่ก็คือแนวทางของหลักการของผู้นำที่ว่า "ผู้นำเป็นบุคคลเดียวเท่านั้นที่สามารถจะแปลเจตจำนงของประชาชนได้อย่างถูกต้อง" ฉะนั้น เมื่อผู้นำพูดเขาจะพูดในฐานะตัวแทน และพูดในสิ่งที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง ในแง่นี้ ผู้นำจึงเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอ ซึ่งฮิตเลอร์เองก็มีทัศนะต่อตัวเองเช่นนี้ ดังคำที่กล่าวว่า "ฮิตเลอร์ในฐานะผู้นำทำอะไรไม่ผิดพลาด"

แต่บุคคลเพียงคนเดียวนั้นไม่สามารถที่จะปกครองทั้งประเทศได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าความปรารถนาของบุคคลนั้นจะเป็นความปรารถนาของปวงชนทั้งประเทศก็ตาม ดังนั้น ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการที่จะบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการ และเครื่องมือนี้ก็คือพรรคนั่นเอง สมาชิกของพรรคถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในฐานะผู้ตาม แต่ก็ยังแตกต่างจากฐานะของประชาชนทั่วไปมากปกติแล้วเราสามารถที่จะสังเกตเห็นพวกนี้ได้ง่ายจากลักษณะบางประการ เช่น สวมชุดเครื่องแบบที่ทางการกำหนดให้ เป็นต้น และแม้แต่ในพรรคเองก็ยังมีกลุ่มผู้นำอีกกลุ่มที่เป็นผู้คอยตรวจสอบสมาชิกอื่น ๆ อีกด้วย ตัวอย่างเช่น S.A. และพวก S.S. หรือตำรวจลับ สำหรับพวก S.A. นี้จะทำหน้าที่ให้การอบรมศึกษาแก่เด็กเยาวชนเยอรมันให้มีจิตใจและร่างกายที่เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะออกศึกทุกเมื่อ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น และมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด และสอนให้เยาวชนเคารพเชื่อฟังโดยปราศจากเงื่อนไข

ภายใต้การปกครองของฮิตเลอร์นั้นพรรคถือเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ดังที่ฮิตเลอร์ได้กล่าวถึงหน้าที่ของพรรคว่า

1. ก่อสร้างองค์กรภายใต้พรรคเองให้มีเสถียรภาพ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นหน่วยที่ถาวรในการอบรมสั่งสอนแนวทางของสังคมนิยม
2. ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งปวงให้เข้าใจความหมายของแนวความคิดนี้
3. ให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ให้เข้าสู่รัฐเพื่อรับใช้รัฐในฐานะผู้นำหรือไม่กี่ผู้ตาม

นอกจากนี้ เพื่อประกันความเข้าใจผิดต่อความหมายของพรรค ฮิตเลอร์ได้ประกาศไว้ว่า "สมาชิกของพรรคทุกคนจำเป็นต้องกระทำตามคำสั่งของผู้นำ"

พรรคในลัทธิฟาสซิสต์และนาซีจึงมีบทบาทในลักษณะที่คล้ายคลึงกับพรรคคอมมิวนิสต์ตามที่เสนอของเลนิน กล่าวคือ ถือว่าพรรคเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ของชาติหรือเชื้อชาติ ในขณะที่เลนินมองว่าพรรคเป็นเสมือนผู้พิทักษ์ชนชั้นกรรมาชีพ แต่ที่ต่างกันระหว่างลัทธิฟาสซิสต์กับนาซีอยู่ที่ว่า ฟาสซิสต์มองว่ากฎระเบียบใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ขึ้นอยู่กับชาติ แต่นาซีอ้างว่าต้องขึ้นอยู่กับเชื้อชาติเป็นเกณฑ์

6. **ลัทธิเชื้อชาตินิยม** เชื้อชาตินิยมนับเป็นอุดมการณ์ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของนาซีดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดแจ้งคือการที่ฮิตเลอร์ปฏิเสธไม่ยอมให้รางวัลเหรียญทองโอลิมปิกแก่นักกรีฑาไนเกอร์ในการแข่งขันโอลิมปิกที่เบอร์ลิน เมื่อปี 1936 เพราะถือว่าเชื้อชาตินิเกอร์เป็นเชื้อชาติที่ต่ำต้อยจากประวัติศาสตร์สงครามที่นาซีเยอรมันสังหารชาวยิวกว่า 6 ล้านคน ก็เป็นตัวอย่างที่ดี

ฮิตเลอร์มองว่าเชื้อชาตินิยมเป็นเรื่องของสิทธิของผู้ที่เข้มแข็งกว่า และเชื่อว่าชาวอารยันหรือนอร์ดิก หรือคนผิวขาว หรือบางที่เรียกว่าชาวเยอรมันนั้น เป็นเชื้อชาติที่ดีเด่นเข้มแข็งกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ ทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ ฮิตเลอร์จึงสรุปเอาว่า การให้เชื้อชาติที่เข้มแข็งกว่าปกครองนั้นจะดีด้วยกันทั้งหมด เพราะเป็นเรื่องของธรรมชาติ และชอบด้วยเหตุผล

นั่นคือ เรื่องของการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในระหว่างเชื้อชาตินั้นเอง แต่ถ้ามองตามทฤษฎีของคาร์วินแล้ว แนวความคิดที่ว่าด้วยการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดตามที่พวกนาซีนำมาใช้นั้น ไม่ได้รวมถึงความอยู่รอดของเชื้อชาติที่ถูกปกครองด้วย พวกนาซีได้กระทำต่อเชื้อชาติอื่นที่ต้อยกว่าในลักษณะของการกำจัดมากกว่าที่จะเข้าไปมีอิทธิพลครอบครองเสียอีก โอกาสที่เชื้อชาติผู้ถูกครอบครองจะอยู่รอดได้มีอยู่เพียงโอกาสเดียวเท่านั้น กล่าวคือ ถ้าชาว

อารยันเห็นว่ามึงงานบางอย่างที่ไม่คู่ควรที่จะทำเอง เช่น งานรับใช้ต่าง ๆ เชื่อชาติผู้ต่อยกว่าก็
จะได้รับสิทธิให้อุปโภคได้เพื่อรับใช้อารยันทั้งปวง

ในการนี้ เราจำเป็นต้องพิจารณาบทบาทของเชื้อชาตินิยมที่นาซีนำมาใช้อย่าง
รอบคอบ ลัทธิเชื้อชาตินิยมนี้ ประการแรก ถือเป็นหลักการของลัทธิสังคมนิยมแบบคาร์วิน และ
ประการที่สองในแง่ลบถือได้ว่าเป็นกลไกในการควบคุมทางสังคม โดยการมุ่งทำลายเชื้อชาติยิว
อันเป็นผลให้ชาวโลกเกิดความกลัวต่อชาวเยอรมัน และในแง่บวกถือได้ว่าเป็นการสร้างความ
ภาคภูมิใจให้กับชาวเยอรมันในสิ่งที่เรียกว่า "มรดกทางเชื้อชาติ" นโยบายเรื่องเชื้อชาติของ ฮิต
เลอร์นั้น หากได้มีเฉพาะเรื่องของการกำจัดเชื้อชาติอื่นและสร้างพันธุ์เยอรมันที่บริสุทธิ์เพียงอย่าง
เดียวไม่ ยังมีนโยบายอื่น ๆ ที่สร้างความเชื่อให้กับชาวโลกทั้งปวงว่าสิ่งที่ดีทั้งปวงที่เกี่ยวกับ
วัฒนธรรมจะมาจากเชื้อชาติอารยัน ดังนั้น ชาวเยอรมันในฐานะที่เป็นตัวแทนของชาวอารยันจึงมี
มรดกทางวัฒนธรรมที่ดีเลิศในโลกตะวันตกและมีวัฒนธรรมที่ดียิ่งไปกว่านี้ในอนาคตอีกด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเชื้อชาตินิยมนั้น ฮิตเลอร์มองว่า

"รัฐเป็นเสมือนวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายปลายทาง เป้าหมายของมันก็คือ
การรักษาไว้และการช่วยสร้างความก้าวหน้าของชุมชนที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความเป็นอัน
หนึ่งอันเดียวกันทั้งทางจิตใจและทางปฏิบัติที่เป็นจริง การรักษาไว้นี้ ประกอบด้วยสิ่งแรกคือ
การมีอยู่ในฐานะเชื้อชาติ และปล่อยให้พลังทั้งปวงที่มีศักยภาพที่อยู่ในเชื้อชาตินี้มีการพัฒนาไป
อย่างเสรี ในการรักษาไว้นี้ ส่วนหนึ่งจะช่วยสนองตอบต่อการรักษาไว้ซึ่งชีวิตทางกายภาพและ
อีกส่วนที่เหลือจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ความจริงแล้วส่วน
หนึ่งจะก่อให้เกิดสภาพเงื่อนไขสำหรับอีกส่วนหนึ่งเสมอ"⁵

ผลกระทบของเชื้อชาตินิยมที่มีต่อด้านต่าง ๆ ของสังคมมีอยู่มากพอสมควร
ตัวอย่างเช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคมจะเป็นไปตามความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติ และการเป็น
สมาชิกภาพของพรรค นอกจากนั้นยังมีมาตรการอื่น ๆ ที่จะนำมาพิจารณาในการนี้ อีก เช่น
การให้ความสนับสนุนต่อรัฐบาล และการทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ

อุดมการณ์ของฟาสซิสต์นั้นยังนำไปควบคุมการสมรส และยังมีมุ่งหวังที่จะเข้าไป
ควบคุมจิตใจของเยาวชนซึ่งเป็นการเข้าควบคุมระบบครอบครัวด้วย ผู้หญิงเยอรมันจะได้รับการ
สนับสนุนให้มีบุตรมากๆ แต่หมายความว่าผู้หญิงเหล่านั้นจะต้องมีสายเลือดอารยันที่บริสุทธิ์ด้วย
ฉะนั้น หน้าที่ของผู้หญิงเยอรมันก็คือ "สวยและให้กำเนิดเด็ก" นอกจากนี้ เธอควรจะเป็นนัก
กีฬา ไม่นิยมทาปาก และไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ นี่คือนักหญิงในอุดมคติ

เราจึงอาจสรุปได้ว่า ระบบการศึกษาของนาซีมิใช่เพื่อใช้พัฒนาค่านิยมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ระบบครอบครัว ศาสนา และระบบสังคมขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ก็จะถูกใช้ในลักษณะเดียวกัน บิตามารตาก็มีหน้าที่สั่งสอนอบรมบุตรหลานให้เข้าใจถึงความคิดของลัทธินาซีตั้งแต่เกิด ลัทธินี้อ้างว่าพระเจ้ายังให้การสนับสนุนต่อหลักการของคน จึงเห็นได้ว่าแม้แต่ศาสนาก็ยังคงเป็นเครื่องมือของลัทธินี้

7. ระบบเศรษฐกิจรวม ประการสุดท้ายของอุดมการณ์ลัทธินาซีฟาสซิสต์และนาซีนี้คือก่อนข้างจะยากต่อการศึกษา เพราะในตัวทฤษฎีเองก็ยังไม่ชัดเจนจนนัก แม้คำว่าสังคมนิยมเป็นคำ ๆ หนึ่งในสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialism) และมุสโสลินีเองก็เคยสังกัดพวกสังคมนิยม แต่ความจริงนั้น ไม่ว่าลัทธินาซีฟาสซิสต์หรือนาซีต่างก็หาได้เป็นสังคมนิยมไม่ ในระยะแรกเริ่ม นาซีอาจเริ่มใช้ลัทธินิยมสังคมนิยม แต่ต่อมาเมื่อนาซีได้รับการสนับสนุนจากนายทุนมากขึ้น นาซีก็เปลี่ยนจุดยืนไป ทฤษฎีทั่ว ๆ ไปของลัทธินาซีเศรษฐกิจรวมของพวกนาซีนี้มีลักษณะพอสังเขป คือ

“ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นทรัพย์สินของส่วนรวม เจ้าของเป็นเพียงผู้มอบหมายจากประชาชนและรัฐไรซีให้เป็นผู้จัดการรับผิดชอบเท่านั้น ฐานะตำแหน่งในทางกฎหมายนี้จะชอบธรรมก็ต่อเมื่อเจ้าของสามารถรับผิดชอบต่อชุมชนเท่านั้น”⁶

ดังนั้น ทรัพย์สินในลัทธินาซีนี้ยังอยู่ในมือของเอกชน แต่จะต้องนำส่งคืนตามที่รัฐบาลสั่งเท่านั้น ไม่เช่นนั้นจะต้องถูกริบเป็นของรัฐบาลหมด นอกจากนี้ ระบบเศรษฐกิจรวมของลัทธินาซียังชี้นำให้มีชีวิต แม้ว่าบุคคลอาจจะสามารถเป็นเจ้าของสินค้าใด ๆ ชั่วคราวได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินหรือทุน แต่การเป็นเจ้าของนี้จะต้องเป็นไปเพื่อรับใช้ผลประโยชน์ของส่วนรวมตามที่ผู้นำชี้นำ ไม่เช่นนั้นจะต้องถูกริบ

ส่วนระบบเศรษฐกิจของลัทธินาซีฟาสซิสต์แตกต่างไปจากของลัทธินาซี โดยเฉพาะในเรื่องของสหพันธ์ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ รัฐจะเป็นผู้สร้างองค์กรทางเศรษฐกิจทุกองค์กร ดังคำประกาศแรงงานของมุสโสลินีกล่าวไว้ในวันที่ 21 เมษายน 1927 ว่า

“โรงงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะทางสมอง ทางเทคนิค และงานฝีมือ ทั้งการดำเนินการและบริหารก็คือหน้าที่หนึ่งของสังคม ในแง่นี้และมีเพียงแง่เดียวเท่านั้นที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

จากจุดยืนของชาตินั้น การผลิตอันมโหฬารนี้จะอยู่ในลักษณะที่เป็นหน่วยเดียว กล่าวคือ มีเป้าหมายเดียว นั่นคือ เพื่อความกินดีอยู่ดีของบุคคลแต่ละคนเพื่อการพัฒนาอำนาจของชาติ”⁷

องค์กรทางเศรษฐกิจทุกอย่างในลัทธิฟาสซิสต์จะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐอย่างเคร่งครัด แต่ละองค์กรจะมีทั้งกรรมกรและนายจ้างซึ่งจะร่วมกันทำงานในองค์กรเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อว่าเศรษฐกิจทั้งปวงสามารถที่จะควบคุมจากเบื้องบนได้โดยตรง ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงอยู่ในฐานะที่มีอำนาจยิ่งในทุกสัดส่วนของเศรษฐกิจ สหพันธ์จะต้องให้การประกันต่อรัฐว่าจะสามารถผลิตอย่างต่อเนื่องกันได้ตลอดตราบที่รัฐต้องการ กรรมกรไม่มีสิทธิที่จะประท้วง แต่ในขณะเดียวกัน สหพันธ์เองซึ่งทำหน้าที่เสมือนเครื่องมือของรัฐมักจะมีอำนาจในการตั้งอัตราค่าจ้างแรงงานได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า สหพันธ์เป็นเสมือนตัวช่วยตัดสินใจนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐ แต่ก่อนอื่นเราต้องเข้าใจกันให้กระจ่างชัดว่าทั้งในเยอรมันและในอิตาลี ผู้นำมีอำนาจเด็ดขาด ฉะนั้น สหพันธ์จึงเป็นเพียงผู้ช่วยการบริหารของพรรคฟาสซิสต์หรือของมุสโสลินีมากกว่าที่จะมีอำนาจในการตัดสินใจนโยบายที่แท้จริง

สรุปข้อดี ข้อเสีย ของระบอบเผด็จการ

ระบอบเผด็จการโดยธรรมชาติย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ข้อดี ของระบอบเผด็จการมีดังนี้

1.1 ก่อให้เกิดระเบียบวินัยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาติใดที่สมาชิกของสังคมมีระเบียบวินัย ไม่มีความแตกแยกกันอย่างรุนแรง จะเป็นผลให้ชาตินั้นสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

1.2 ระบอบเผด็จการยึดหลักความรวดเร็ว และประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้ปัญหาเร่งด่วน หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไขในทันทีทันใดได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไปด้วยดีก่อนที่จะนำมาซึ่งความสูญเสียต่อสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่

1.3 สร้างสิ่งยึดมั่นทางจิตใจให้กับสมาชิก กล่าวคือ ระบอบเผด็จการจะต้องทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในผู้นำที่เข้มแข็ง มีความสามารถ และเชื่อว่าผู้นำจะช่วยนำชาติและประชาชนไปสู่ความรุ่งเรืองก้าวหน้าได้

2. ข้อเสีย ของระบอบเผด็จการ มีดังนี้

2.1 ละเมิดสิทธิมนุษยชน ระบอบนี้ไม่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะเป็นผู้ที่มีเหตุผล เชื่อว่ามนุษย์มีแต่ความเห็นแก่ตัว จึงก่อให้เกิดความหวาดระแวงและไม่วางใจซึ่งกันและกัน ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองจะถูกกดขี่ ไม่ยอมให้มีสิทธิมีเสียงในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เลย

2.2 ก่อให้เกิดอภิสถิธิขึ้นในสังคม เพราะระบอบนี้เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาไม่

เท่าเทียมกัน บางคนมีความสามารถมากกว่า แต่บางคนไร้ความสามารถ คนที่มีความสามารถ จึงควรเป็นผู้นำและควรมีสทธิในการกระทำใด ๆ ได้ ส่วนผู้ไร้ความสามารถซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ ของสังคมไม่ควรให้สิทธิใด ๆ เพราะการให้สิทธิอาจใช้สิทธิไปในทางที่ผิด กล่าวคือ กระทำไป โดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล จะนำผลเสียมาสู่สังคมทั้งมวลได้

2.3 นิยมการใช้กำลังรุนแรง กล่าวคือ ระบอบนี้เชื่อว่าสงครามเป็นสิ่งที่ ถูกต้องและสมควรให้การสนับสนุน สงคราม หมายถึง การช่วยกระตุ้นเร้าให้คนในชาติตื่น ตั้ว มีความสามัคคี และสามารถแสดงออกถึงสมรรถภาพของคนได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ ระบอบเผด็จการในทุกรูปแบบจึงนิยมการใช้กำลังปะทะกัน

2.4 ในระยะยาวจะทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารงานตกต่ำ ทั้งนี้เพราะ ว่าการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจในการดำเนินการใด ๆ จะมาจากบุคคลเดียวหรือกลุ่ม เดียว ซึ่งอาจเป็นไปได้อย่างย่ำแย่ ขาดการวินิจฉัยอย่างถี่ถ้วนในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ยังต้อง พะวงหรือหวาดระแวงต่อศัตรูทางการเมืองของตนอีก จึงเป็นเหตุให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ง่าย

บัญญัติ 10 ประการของฟาสซิสต์*

ตอนที่ 1 (ประกาศใช้ในปี 1934)

1. ชาวฟาสซิสต์และโดยเฉพาะทหารหาญจะต้องไม่เชื่อในสันติภาพที่ถาวร
2. วันแห่งการถูกจองจำเกิดขึ้นได้เสมอ
3. ทุกสิ่งทุกอย่างจะอยู่ในความพิทักษ์ของชาติ
4. สหายจะเป็นเสมือนพี่น้องของท่าน เพราะประการแรกเขาใช้ชีวิตอยู่กับท่าน และประการที่สอง เพราะเขาคิดเหมือนท่าน
5. ปืนและเข็มขัดกระสุนปืน รวมทั้งของอื่น ๆ ที่มอบให้ท่าน ไม่ใช่เพื่อปล่อยให้สันนิบาตไปเฉย ๆ แต่เพื่อนำไปใช้ยามศึกสงคราม
6. จงอย่าพูดว่า "รัฐบาลจะจ่าย....." เพราะผู้ที่จ่ายก็คือท่านเอง รัฐบาลเป็นสิ่งที่ท่านปรารถนาและเป็นสิ่งที่ท่านต้องใส่เครื่องแบบเพื่อรับใช้
7. ระเบียบวินัยเป็นวิญญาณของกองทัพ ถ้าปราศจากสิ่งนี้ก็จะปราศจากทหาร จะมีแต่ความสับสนและความพ่ายแพ้เท่านั้น
8. มุสลิมินี่ถูกต้องเสมอ
9. สำหรับอาสาสมัครนั้น จะไม่มีข้ออ้างใด ๆ มาแก้ตัว ถ้าฝ่าฝืนคำสั่ง
10. สิ่งหนึ่งที่จะเป็นที่รักและห่วงหาอาลัยที่สุดสำหรับท่านก็คือ ชีวิตของมหาบุรุษ (มุสลิมินี่)

ตอนที่ 2 (ประกาศใช้ในปี 1938)

1. จงจำไว้ว่าผู้ที่ยอมตายเพื่อการปฏิวัติและเพื่อจักรวรรดิ กำลังเดินทัพอยู่หัวแถวของท่าน
2. สหายของท่านก็คือพี่น้องของท่านเอง เขาใช้ชีวิตอยู่กับท่าน ร่วมคิดกับท่าน และอยู่ข้างเคียงกับท่านในสมรภูมิตรบ
3. การรับใช้อิตาลีนั่น ฟังกระทำได้ทุกเวลา, ในทุกสถานที่, โดยทุกวิถีทาง สิ่งที่ท่านได้รับอาจเป็นงานหนักหรือไม่ก็อาจต้องเสียเลือดเนื้อ
4. ศัตรูของลัทธิฟาสซิสต์ คือศัตรูของท่าน จงกำจัดพวกนี้ไป
5. ระเบียบวินัยเป็นเสมือนแสงทองของกองทัพ ระเบียบวินัยนี้จะช่วยกระเตรียมและช่วยนำทางไปสู่ชัยชนะได้
6. ผู้ที่ก้าวรุกเข้าโจมตีด้วยการตัดสินใจอย่างเชื่อมั่นจะได้ชัยชนะอยู่ในมือ
7. การเชื่อฟังปฏิบัติอย่างมีจิตสำนึก และปราศจากเงื่อนไข ถือเป็นคุณธรรมของ

เหล่าทหารหาญ

8. ไม่มีสิ่งใดที่สำคัญ หรือสิ่งใดที่ไม่สำคัญ จะมีก็แต่เพียงหน้าที่ที่จะต้องกระทำเท่านั้น
9. การปฏิวัติของฟาสซิสต์ในอดีต และปัจจุบัน ยังขึ้นอยู่กับคาบปลายปืนของบรรดาทหารหาญ
10. มุสโสลินีถูกต้องเสมอ

---

* จาก Carl Cohen, *Communism Fascism and Democracy*, (N.Y.: Random House, 1972), pp. 363- 364.

เชิงอรรถ

*เนื้อหาส่วนใหญ่เรียบเรียงจาก "Fascism and National Socialism" ใน L.T. Sargent. *Contemporary Political Ideologies*, (Ill., The Dorsey Press, 1975), pp. 117-130

1. Benito Mussolini, "The doctrine of Fascism" ใน Carl Cohen, ed., *Communism Fascism and Democracy*, (N.Y. : Random House, 1972), p. 337
2. Adolf Hitler, "The Speeches of Adolf : Hitler, April 1922 - August 1939" , quoted in L.T. Sargent, *Contemporary Political Ideologies*, (Ill. The Dorsey Press, 1975), p 120
3. Op. cit., *Communism Fascism and Democracy*. p. 378
4. Ernst Rudolf Huber, "Constitutional Law of the Greater German Reich, 1939" อ้างใน Ibid., p 371
5. Adolf Hitler "Mein Kampf" อ้างใน Op. cit., *Contemporary Political Ideologies*, p. 125
6. Ibid., p. 126
7. Benito Mussolini, "The Labour Charter" อ้างใน Ibid., p. 127